

**Lapin Ely-Keskus
Rovaniemi**

Joutsijärven kyläyhdistys ry
Mäntyvaarantie 15
98710 Joutsijärvi

**VIITE: YMPÄRISTÖN VAIKUTUSTEN ARVIOINTIMENETTELY
KEMIJÄRVEN TUULIPUISTOHANKE**

ASIA:

Joutsijärven kyläyhdistys vaatii, että Lapin Ely-keskus suorittaa seuraavat selvitykset Kemijärvelle suunnitellun tuulivoimapuiston ympäristövaikutusten arviointimenettelystä. Esitetyssä YVA-arviointiohjelmasta puuttuvat ainakin tässä esityksessä mainitut asiat.

1. Eläimet

Selvitys täytyy tehdä kahdelle eri aikajaksolle ja toiminnalle: 1. Tuulivoimaloiden rakentamisen vaikutuksille ja 2. Tuulivoimaloiden toiminnan vaikutuksille

1.1 Metsäkanalintujen soidinalueet

1.1.1 Rakennusaika

Kaikilla tuulivoimaloiden rakennusalueilla sijaitsee metsojen soidinalueita. Varsinkin Untamovaaran laki, joka on vanhaa ikimetsää, on parasta metsojen ja teerien soidinaluetta, joka täytyy selvittää tarkasti. Soidinalueita on myös Kangaslamminvaarassa ja Outovaaran rinteillä.

Ympäristövaikutusten selvitys on tältä osin täysin puutteellinen. Vaaditaan selvitys mitä tuulivoimaloiden rakentamisen aikana vallitseva meteli, koneiden liikkeet, teiden rakentamiset ja muuta rakentamisen aiheuttama toiminta vaikuttaa metsojen ja muiden metsäkanalintujen lisääntymisalueisiin ja lintujen lisääntymiseen.

1.1.2 Toiminnan aika

Ympäristövaikutusten selvitys on tältä osin täysin puutteellinen. Vaaditaan selvitys mitä tuulivoimaloiden käytön aikainen meteli ja liike vaikuttavat metsäkanalintujen soitimeen ja lintujen lisääntymiseen. Tiedossa on, että eläinten kuuloaisti on monta sataa kertaa parempi kuin ihmisten ja eläimet kuulevat frekvenssiltään sekä ylä- että alaaäniä paljon laajemmalla alueella kuin ihmiset. Tutkimustietoa tuulivoimala-alueilta muualta Euroopasta ja esimerkiksi Pohjois-Amerikasta on hankittava vertailuun ja arviointityöhön, ja tietysti tutkimustietoa myös Suomesta ja muista Pohjoismaista.

1.2 Metsäkanalintujen pesimä- ja elinalueet

1.2.1 Rakennusaika

Kaikilla tuulivoimaloiden rakennusalueilla sijaitsee metsäkanalintujen metson, teeren, riekon ja pyyn pesimä- ja elinalueita.

Ympäristövaikutusten selvitys on tältä osin täysin puutteellinen. Vaaditaan selvitys mitä tuulivoimaloiden rakentamisen aikana vallitseva meteli, koneiden liikkeet, teiden rakentamiset ja muuta rakentamisen aiheuttama toiminta vaikuttaa metsäkanalintujen pesimään ja elinolosuhteisiin.

1.2.2 Toiminnan aika

Ympäristövaikutusten selvitysesitys on tältä osin täysin puutteellinen. Vaaditaan selvitys mitä tuulivoimaloiden toiminnan aikana vallitseva meteli ja liike vaikuttavat metsäkanalintujen poikueisiin ja elinolosuhteisiin.

1.3 Hirvi

1.3.1 Rakennusaika

Vaaditaan selvitys mitä tuulivoimaloiden rakentamisen aikana vallitseva meteli, koneiden liikkeet, teiden rakentamiset ja muuta rakentamisen aiheuttama toiminta vaikuttaa hirvien vasomiseen ja elinolosuhteisiin tuulivoimapuistojen alueilla.

1.3.2 Toiminnan aika

Tuulivoimapuistot ovat parasta hirvien elinaluetta. Ehdotus ympäristövaikutusten arviointiohjelmaksi ja sen perustella tehtäväksi selvitykseksi on tältä osin täysin

puutteellinen. Vaaditaan selvitys mitä tuulivoimaloiden toiminnan aikana vallitseva meteli ja liike vaikuttavat hirvien elinolosuhteisiin ja vasomiseen.

Esimerkiksi Keski-Euroopassa on tuulivoimapuistojen alueilla jouduttu siirtämään hevostalleja toisille alueille, koska eläimet ovat tuulivoimaloiden metelistä häiriintyneet ja sen vuoksi stressaantuneet ja jopa keskenmenoja on tämän vuoksi tapahtunut.

1.4 Poro

Tuulivoimaloiden välittömässä läheisyydessä (lähin noin 800 m päässä) sijaitsee useita porotiloja ja laiduntaminen tapahtuu aivan tuulivoimapuistojen ydinalueilla. Tältä osin ehdotus ympäristövaikutusten selvitysohjelmaksi on täysin puutteellinen.

1.4.1 Rakennusaika

Vaaditaan selvitys mitä tuulivoimaloiden rakentamisen aikana vallitseva meteli, koneiden liikkeet, teiden rakentamiset ja muuta rakentamisen aiheuttama toiminta vaikuttaa porojen liikehdintään ja porotokkien kokoamiseen erotusta varten, ruokailualueisiin sekä porojen vasomiseen ja elinolosuhteisiin tuulivoimapuistojen alueilla.

1.3.2 Toiminnan aika

Esitys ympäristövaikutusten selvitysohjelmaksi on tältä osin täysin puutteellinen. Vaaditaan selvitys mitä tuulivoimaloiden toiminnan aikana vallitseva meteli ja liike vaikuttavat porojen elinolosuhteisiin ja vasomiseen, ja tämän elinkeinonharjoittajaryhmän toimeentuloon ja työmahdollisuuksiin.

Esimerkiksi Keski-Euroopassa on tuulivoimapuistojen alueilla jouduttu siirtämään hevostalleja toisille alueille, koska eläimet ovat tuulivoimaloiden metelistä häiriintyneet ja sen vuoksi stressaantuneet ja jopa keskenmenoja on tämän vuoksi tapahtunut.

Pohjois-Amerikassa hirvieläimet ovat siirtyneet tuulivoimaloiden seurauksena tavanomaisilta laidun- ja asuinalueiltaan pois.

1.5 Ikimetsien pieneläimistö

Untamovaaran laki on vahaa ikimetsää, jossa on harvinaisia puulajeja ja monenikäistä lahoppuustoa, jotka elättävät luonnon kiertokulun mahdollistamiseksi harvinaisia pieneläimiä. Näiden pieneläinten inventointi ja merkitys puuttuu kokonaan ja se on arviointiohjelmassa suoritettava. Ikimetsää ja vanhaa korpimetsää lukuisine lähteineen on myös Kangaslamminvaaran eri puolilla ja Kummunvaaran laella.

2. Kasvit

Untamovaaran rinteillä ja päällä olevan ikimetsän kasvillisuus ja puusto tulee selvittää sen ainutlaatuisuuden vuoksi. Ikimetsä kasvattaa paljon sellaisia kasveja, joita muualla ei enää kasva.

Alueella kasvaa vanhoissa lahokuissa paljon uhanalaisia kääpiä, joiden inventointi ja selvitys puuttuvat arviointiohjelmasta kokonaan. Tämä arviointi voidaan tehdä ainoastaan sulan maan aikana kesällä.

Samoin on vanhaa ikimetsää ja lahopuita niihin liittyvine kasveineen ja sienistöineen Kummunvaaran ja Kangaslamminvaaran rinteille lähteiden ympäristössä ja muutamissa puronuomissa.

3. Untamovaaran suojelu

Untamovaara on alueen parhaiten säilynyt vanha ikimetsä, jossa kasvaa monenlaisia puulajeja, joita muualla ei enää kasva. Samoin alueen aluskasvillisuus on myös erittäin harvinainen.

Puusto käsittää myös paljon lahopuita, joissa elävät lukuisat pieneläimet ja sienet. Vanhoissa lahokuissa on erilaisia uhanalaisia kääpälajeja. Nämä kaikki täytyy inventoida sulan maan aikana kesällä ja selvittää niiden arvo koko seutukunnan eläimistölle ja seudullisesti harvinaisen ikimetsäalueen ekosysteemille.

Haluamme, että ympäristöasiantuntijat ja Suomen luontoliitto inventoivat Untamovaaran laen ja selvittävät sen luontoarvot eläimistön ja kasvillisuuden kohdalla.

Untamovaaran laki on erittäin kaunis alue, joka on ollut lähikylien asukkaiden virkistysaluetta. Lähikylien asukkaat jo vuosikausia kirjelmöineet, että Kemijärven Yhteismetsän hakkuita ei ikimetsäalueelle suoritettaisi ja että vaara suojeltaisiin sen arvokkaan luonnon vuoksi kokonaan. Sama koskee tuulivoimaloiden rakentamista.

Untamovaaran päällä on vanha saksalaisten rakentama museotie, joka on metsittymisen myötä muotoutunut kauniiksi luontopoluksi. Sen säilyttäminen museoarvoiltaan täytyy selvittää samoin kuin Untamovaarassa sijaitsevan karsikkomerkkialue.

Untamovaaran laella lähellä läpi kulkevaa luontopolkua on vanha muistomerkki vuodelta 1882. Se on ilmeisesti hautapaikka, koska siinä on vielä näkyvissä ortodoksiristi. Myös tämä vuoksi on vaaran laki pyritty saamaan suojelun piiriin.

Vaaran rinteeseen sijaitsee 1700-luvulta peräisin oleva Karkuharjun piilopirttikohde. Kokonaisuutena Untamovaaran arviointi luonto-, kulttuuri- ja sosiaalisena historiallisena kohteena, seutukunnan kylien kulttuurihistoriallisen identiteetin merkkikohteena ja muistina, tiedostona, tulee arvioida useiden erilaisten mittareiden avulla ja suorittaa vertailut siitä, mitä työllisyys- ja talousvaikutuksia alueelle voidaan saada kehittämällä Untamovaaran matkailu- ja luontokohteena yhteistyössä Yhteismetsän ja vaara ympäröivien kylien sekä Suomen matkailukeskuksen kanssa.

4. Museovirasto

4.1 Untamovaara

Untamovaaraan sijoittuu vanha sodan aikana saksalaisten sotilaiden rakentama huoltotie. Ympäristöarvioinnin ohjelmasta puuttuvat kokonaan Untamovaaran vanhan ikimetsän ja siellä olevan saksalaisten museotien sekä vanhan hautapaikan historiallinen arviointi. Samoin puuttuu Karkuharjun piilopirttikohdeet, jotka ovat peräisin 1700-luvulta. Vaadimme, että inventoinnit ja arvioinnit näistä suoritetaan.

4.2 Joutsijärven kylän ympäristö

Joutsijärven kylän ympäristöön sijoittuvat talvisodan tärkeimmät taistelupaikat, Mäntyvaara, Vuosamonselkä, Päävaara, Ahoniemi. Mäntyvaaran rinteillä on useita joukkohautoja, juoksuhautoja ja korsujen sekä konekivääriasemien kohteita niin talvisodan kuin jatkosodankin ajoilta. Samoin Mäntyvaarassa sijaitsee talvisodan muistomerkki ja ruotsalaisten vapaaehtoisten lentäjien muistomerkki.

Joutsijärven kylä oli myös Jatkosodan aikana merkittävä solmukohta saksalaisen vuoristoarmeijan hyökätessä itään. Joutsijärvellä on useita saksalaisten rakentamia teitä ja rakennuksia, joiden jäännökset ovat edelleen nähtävillä ja joita kyläyhdistys on kunnostanut. Kylän keskustassa sijaitsee viisi betonibunkkeria, joista yksi on täysin entisöity. Vuosittain bunkkerissa vierailee noin 4000 suomalaista ja ulkomaista vierasta.

Joutsijärven kyläyhdistys on jo usean vuoden ajan entisöinyt ja hoitanut näitä historiallisesti kallisarvoisia paikkoja, talvisodan ja jatkosodan sankarivainajien perintöä. Kyläyhdistyksellä on meneillään useita kansallisella rahalla ja EU-varoin toteutettavia uusia projekteja näiden sotamuistomerkkien entisöimiseksi ja niiden sisällyttäminen laajempaan koko Itä-Lapin aluetta koskevaan historialliseen talvi- ja jatkosotakronikkaan. Kohteet kiinnostavat matkailijoita, joten niitä kunnostetaan talkootoimin ja projektein alueen matkailuelinkeinoa ja työllisyyttä silmälläpitäen.

Joutsijärven kylän kohdalla on museoviraston tehtävä arvio tuulivoimaloiden ympäristövaikutuksista samalla tavalla kuin Puikkolan kylässä ja huomioitava sen lisäksi myös kylän ympäristöön sijoittuva sotahistoriallinen arvo. Koko Joutsijärven kylän ympäristö ja maisema on yhtä sotamuseota.

Kesällä 2010 Museoviraston valtakunnallinen Salpalinjan inventointiryhmä (valtioneuvoston asettama työ) tutustui Joutsijärven sotahistoriallisiin kohteisiin. Ryhmä totesi, että kylässä sijaitsevat historialliset kohteet ovat monin verroin mittavampia ja arvokkaampia kokonaisuutena kuin esimerkiksi Raatteentien kohteet, joita missään tapauksessa ei kukaan voi väheksyä kulttuurisena ja historiallisena faktana.

Joutsijärven kulttuurihistoriallinen ja sosiaalinen perinne, traditio ja kylän identiteetti ovat muovautuneet vuosisatojen aikana kansainvälisen kanssakäymisen kautta, ja siitä kylässä riittää kohteita, dokumentaatiota ja historiaa, josta ovat yhä kiinnostuneempia myös suomalaiset ja kansainväliset tutkijat, matkailijoista puhumattakaan.

Vaadimme, että Ympäristökeskuksen ehdottamassa tuulivoimalahankkeen arviointiohjelmassa tämä kulttuurihistoriallinen kokonaisuus tarkastellaan erityisen perusteellisesti, eri alojen asiantuntijoita käyttäen ja esimerkiksi tuulivoimaloiden ja muiden paikallisten elinkeinojen kehittämisen työllisyys- ja kannattavuusvaikutuksia arvioiden niin paikallisille toimijoille kuin kaupungillekin.

4.3 Räisälän kylä

Museovirasto on ottanut kantaa vain Puikkolan kylän historialliseen arvoon. Sama arviointi on tehtävä myös Räisälän kylästä, joka täyttää aivan samat museoarvot vanhasta asujamistosta kuin Puikkolakin. Kylän alueelta löytyy peräpohjalaista rakennuskulttuuria, erätalonpoikaiskulttuuria, saamelaisten asutuksen jälkiä ja tietysti Suomen ensimmäinen nykyaikainen hiihtokeskus, josta koko Lapin nykyaikaisen matkailun kehittämisen voidaan katsoa alkaneen.

4.4 Mikonvaara

Mikonvaaran yli kulkee vanha postitie. Vaarassa ovat nähtävissä vielä vanhat jäljet portaista, jotka on rakennettu joskus 1900-luvun alkupuolella postin kuljetusta varten Kemijärveltä Kursuun ja Sallaan. Tämän museoarvon arviointi puuttuu kokonaan.

5. Asutus ja loma-asutus

Loma-asutuksia on kaikilla alueilla enemmän kuin selvityksessä on haluttu kertoa. Loma-asunnot on koko selvityksen osalta tarkistettava uudelleen, esimerkiksi Suomen matkailualueen loma-asutus, vesistöjen äärelle tuulivoimala-alueelle sijoittuva loma-asutus. Esimerkiksi Kangaslamminvaaran maastoon sijoittuu kaksi muuta loma-asutusta kuin selvityksessä on mainittu. Ison Kangaslammin itärannalla on yksi ja toinen on Varvikkolammin rannalla. Molemmat ovat noin 1,5 – 2,0 km päässä alueelle suunnitelluista voimaloista. Näin on myös Iso-Severinvaaran alueella ja Kuusivaara-Mämmönvaaran alueella.

Pysyvän asutuksen osalta arviointiohjelmaesityksessä on vakavia puutteita. Joutsijärven kyläyhdistys vaatii, että arviointiohjelmaan kirjataan selvästi tarve suorittaa tiedottaminen, yhteydenpito ja asiantuntijatyö asiallisella tavalla kaikkien tuulivoimala-alueen vaikutusalueella pysyvästi asuvien, loma-asukkaiden, yritysten ja elinkeinonharjoittajien sekä kiinteistöjä omistavien kanssa. Esimerkiksi kiinteistöjen arvon laskeminen tai elinkeino- ja työtulojen laskeminen suunniteltujen tuulivoimaloiden vuoksi vaikuttaa ratkaisevalla tavalla kaupungin kiinteistöverotuloon ja muihin verotuloihin.

6. Natura- ja luonnonsuojelukohteet

6.1 Kuusivaara-Mämmönvaara

Suomen luontoliitosta saamamme selvityksen mukaan, voimalat sijoittuvat aivan liian lähelle Natura-alueita. Natura-arvoja ei saa millään rakentamisella huonontaa ja tässä tapauksessa voimaloiden rakentaminen sitä ehdottomasti tekee. Tarvitaan Natura-arviointi.

6.2 Untamovaara

Untamovaarassa sijaitsee vanha ikimetsä, jonka luontoarvot ovat arvioimatta. Metsäkeskuksen ja Suomen luontoliiton on tehtävä alueella sen luontoarvojen inventointi, joka voidaan suorittaa vasta kesällä. Jos alueelle rakennetaan voimaloita teineen, tuhoutuu koko alue. Untamovaarasta tarvitaan Natura-arviointi.

7. Uhanalaiset eläimet

7.1 Maakotka

Kummanvaaran kupeessa olevassa pienessä vaarassa, jota kutsutaan Pikku-Kummunvaaraksi, on ollut ainakin kaksi vuotta sitten maakotkan pesä.

Maakotka on nähty syksyllä ruokailemassa Outojärven eteläpuolella hirven suolilla, jotka ovat metsästyksen yhteydessä jätetty metsään.

Poromiehet puhuvat jatkuvasti maakotkien aiheuttamista vahingoista porotaloudelle. Ilmeisesti maakotkien pesiä on useampia tuulipuistojen alueella.

7.2 Ilves

Paikalliset poromiehet puhuvat paljon ilveksen aiheuttamista vahingoista porotaloudelle juuri samalla alueella mihin tuulipuistoja on suunniteltu. Selvitys missä ilveksen pesäalueet ja reviirit tuulipuistoalueilla sijaitsevat.

7.3 Saukko

Outojärven jäällä on nähty saukko-pariskunnan liikkuvan. Ilmeisesti pesä sijaitsee jossakin lähimaastossa.

7.4 Kalasääski

Joutsijärven ympäristössä pesii joka vuosi kalasääski. Selvitettävä onko pesiä tuulipuistojen alueilla ja onko voimaloiden aiheuttama uhka niiden pesinnälle.

8. Metsästys

Kaikki tuulipuistoalueet alueet Joutsijärven ympäristössä ovat metsäkanalintujen pesimäalueita. Metsäkanalintujen kannat ovat muutenkin jo pitkän aikaa heikentyneet.

Arviointiohjelmaehdotuksesta ja tulevasta selvityksestä puuttuu arvioinnit, kuinka paljon tuulivoimalat tulevat heikentämään metsäkanalintujen elinolosuhteita, lisääntymistä ja metsästysharrastusta.

Amerikassa on todettu tuulivoimapuistojen vaikuttavan muuttavan hirvieläinten elintapoja suurillakin alueilla mihin niitä on rakennettu. Selvitys miten tuulivoimapuistot vaikuttavat hirvenmetsästyksen.

9. Ilmasto

Joutsijärven kyläyhdistys vaatii arviointiohjelmassa selvitettäväksi myös asiantuntijoita ja esimerkiksi muulta saatavaa tutkimustietoa hyväksi käyttäen, miten laaja, seudullinen tuulivoimala-alue vaikuttaa paikalliseen ilmastoon ja pienilmastoon, muuttuuko jokin, jos niin miten, ja miten se taas vaikuttaa paikalliseen asutukseen, lomailuun, elinkeinonharjoittamiseen, alueen kasvi- ja eläinkuntaan.

10. Terveys

Vaadimme arviointiohjelmassa selvitettäväksi myös, minkälaisia vaikutuksia tuulivoimaloilla yksittäin tai laajana alueena on ihmisten terveyteen ja ympäristöterveyteen.

11. Vertailu ympäristövaikutuksista muiden energiatuotannon vaihtoehtojen kanssa

Joutsijärven kyläyhdistys vaatii, että ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa suoritetaan vertailu tuulivoiman ja muiden paikallisten ja mahdollisten energiatuotannon vaihtoehtojen ympäristövaikutuksista, niiden vaikutuksesta paikalliseen luontoon, ihmisiin, yrityksiin, paikallisiin hyvinvointimahdollisuuksiin, paikalliseen kuntatalouteen esimerkiksi verotuloihin ja paikalliseen työllistävyyteen. Vertailussa voidaan suorittaa ympäristövaikutusten arviointia sosioekonomisenakin vertailuna esimerkiksi tuulivoiman, maalämmön, vesivoiman, puuhakkeen, turpeen ja ts. bioenergian osalta.

Pyydämme, että Ely-keskus vahvistaa vastaanottaneensa tämän selvityspyynnön.

Pyydämme lisäksi, että Ely-keskus jatkossa toimittaa kaikki tämän projektin yhteydessä tehdyt päätökset ja välipäätökset sekä muun jaettavan informaation suoraan myös kyläyhdistyksemme käyttöön.

Joutsijärvellä 21.1.2011

Joutsijärven Kyläyhdistys ry.
Hallitus

Yhteyshenkilöt:

Anita Ruokamo pj.
anita.ruokamo@gmail.com
Mäntyvaarantie 15
98710 Joutsijärvi

Jaakko Ojaniemi sihteeri
jaakko.ojaniemi@tss.inet.fi
Kylänraitti 25
98710 Joutsijärvi